

5 ειδικοί κάνουν λόγο για έλλειψη συντονισμού και άσκοπη δαπάνη χρόνου και χρημάτων

Πριν από μία εβδομάδα, σε ημερίδα του ΤΕΕ για «την πρόληψη και την προστασία του πολίτη και του οικοσυστήματος από τις δασικές πυρκαγιές», την ώρα που ο υπουργός Εσωτερικών Προκόπης Παυλόπουλος ανακοίνωνε την αύξηση των χρηματοδοτήσεων προς τους δήμους για έργα πυροπροστασίας, ο αρμόδιος επίτροπος για θέματα Περιβάλλοντος, Σταύρος Δήμας, σημείωνε με νόημα: «Δεν μπορούμε πλέον να μένουμε αδρανείς, περιμένοντας περισσότερες καταστροφές, προκειμένου να αναπτύξουμε την κατάλληλη πολιτική». Την ίδια ώρα η νομαρχία Πειραιά κατήγγελλε ότι η πολιτεία δεν της έχει διαθέσει ούτε ένα ευρώ για αντιπυρική θωράκιση της περιοχής. Ενα μήνα πριν από

την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος και εννιά μήνες μετά την πύρινη λαίλαπα του περσινού καλοκαιριού, ποια είναι η αποτίμηση των κινήσεων της πολιτείας στο «φλέγον» ζήτημα της διαχείρισης των δασικών πυρκαγιών τόσο στον τομέα της πρόληψης όσο και στον τομέα της αποκατάστασης των καμένων εκτάσεων;

Οι ειδικοί κάνουν λόγο για έλλειψη συντονισμού, για παραδείγματα άσκοπης δαπάνης χρόνου και χρημάτων και για άνευ νοήματος καταστροφή του τοπίου των καμένων εκτάσεων, για μαζικού χαρακτήρα αναδασώσεις, για μονόπλευρο ενδιαφέρον σε Πάρνηθα και Ολυμπία. Τονίζουν ότι δεν υπήρξε απολογισμός α-

πό την πολιτεία ώστε να εξεταστούν τα αίτια και να αξιολογηθούν οι συνθήκες που οδήγησαν στην κατάρρευση του υφιστάμενου συστήματος αντιπυρικής προστασίας, για να προχωρήσει ορθολογικά και επιστημονικά η αναγκαία αναθεώρησή του.

Τελικά, πόσο σοφότερους και προνοητικότερους μας έκανε η τραγωδία; Πόσο πιο έτοιμοι θα είμαστε, αφού και η φετινή χρονιά προδιαγράφεται θερμή και ξηρή; Πόσο αισιόδοξοι μπορούμε να είμαστε από την υλοποίηση των σημαντικών αλλαγών που η πολιτεία υποσχέθηκε; Πέντε επιστήμονες αποτιμούν την κατάσταση και τον σχεδιασμό της κυβέρνησης εν όψει της νέας αντιπυρικής περιόδου.

Μ. Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη

Ευθύμιος Λέκκας

Κώστας Καλαμποκίδης

Παύλος Κωνσταντινίδης

Βαγγέλης Αποστόλου

Πυρκαγιές: το περσινό πάθημα δεν τους έγινε μάθημα...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΙΟΥΣΗ

Μαργαρίτα Αριανούτσου-Φαραγγιτάκη, αναπληρώτρια καθηγήτρια Οικολογίας του Τμήματος Βιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

«Είναι γεγονός πως δόθηκε σημαντική προτεραιότητα για δράση σε δύο περιοχές: του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας και του χώρου της Αρχαίας Ολυμπίας. Αν και οι περιπτώσεις είναι εντελώς διαφορετικές, οι λόγοι που μάλλον οδήγησαν σε αυτή την ιεράρχηση είναι προφανείς. Δράσεις αναλήφθηκαν και σε άλλες περιοχές, κυρίως της Πελοποννήσου, που υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές, γεωργική γη και δασικές εκτάσεις. Η τοποθέτηση τόσο μεγάλου αριθμού κορμοδεμάτων σε σημεία της Πάρνηθας που είναι επίπεδα (όπως η περιοχή πριν από τη βάση του Ναυτικού) είναι άνευ νοήματος. Το ίδιο ισχύει με ανάλογο τρόπο και για τις περιοχές που είναι βραχώδεις. Πέραν όμως του ότι αυτή η διαχειριστική πρακτική στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ήταν περιττή, η μετακίνηση τόσο ανθρώπων σε τόσο κοντινές μεταξύ τους αποστάσεις προκάλεσε δυσμενείς επιπτώσεις στο ιδιαίτερα ευάλωτο μετά τη φωτιά καμένο έδαφος, για τους εξής λόγους: προκλήθηκε συμπίεση του επιφανειακού στρώματος και πιθανή καταστροφή των σπερμάτων που ήταν έτοιμα να φυτρώσουν αλλά και των νεαρών αναβλαστημάτων που μόλις είχαν αρχίσει να εμφανίζονται. Συχνά, για την κατασκευή των κορμοφραγμάτων κόβονταν και δένδρα που ήταν ακόμη ζωντανά (υπάρχουν προσωπικές φωτογραφικές αποδείξεις για το γεγονός). Τέλος, η τοποθέτηση –σε τόσο κοντινές αποστά-

σεις– του ξυλώδους αυτού υλικού, που σταδιακά θα αποξηραίνεται πλήρως, είναι πολύ πιθανόν να αποτελεί ένα φυτό απλωμένο στις πληγωμένες ράχες της Πάρνηθας αλλά και των άλλων ορεινών όγκων όπου έγιναν ανάλογες παρεμβάσεις. Παραδείγματα άσκοπης δαπάνης χρόνου και χρημάτων και άνευ νοήματος καταστροφής του τοπίου των καμένων εκτάσεων με ανάλογες δράσεις προσφέρει και ο Υμηττός (τόσα κλαδοπλέγματα στη διαδρομή του περιφερειακού προς Μεσογείων –στο ύ-

ψος του Βύρωνα– σε όχι ιδιαίτερα επικλινείς θέσεις, τι εξυπηρετεί άραγε, πέραν ίσως της αντιστάθμισης των ευθυνών ορισμένων; Από την άλλη μεριά, είναι οι μαζικού χαρακτήρα αναδασώσεις, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις έγιναν εκεί που δεν έπρεπε να γίνουν ή με τρόπους που δεν έπρεπε να γίνουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η περίπτωση των Καλυβίων στο Πάνειο Όρος. Η θέση όπου έγινε η αναδάσωση είχε τη δυνατότητα φυσικής αναγέννησης και δεν υπήρχε ουδείς λόγος να γίνει. Αντί να τρέχουμε μαζικά στις «αναδασώσεις» για να δηλώσουμε πόσο περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένοι πολίτες είμαστε, θα μπορούσαμε να εμποδίσουμε τις παράνομες, μη ενταγμένες σε κάποιο γενικότερο επιστημονικό σχεδιασμό, υλοτομίες που εντοπίστηκαν σε αρκετές περιπτώσεις (χαρακτηριστικό παράδειγμα η περιοχή της περί την λίμνη Καϊάφα καμένης περιοχής)!

•Αναρωτιέται κανείς τι έγινε με τις άλλες καμένες περιοχές. Τι έγινε στο Πήλιο. Τι έγινε στη Ναύπακτο, στη Ζάκυνθο, στην Κοζάνη, στο Γράμμο. Εκεί οι καμένες εκτάσεις δεν ήταν σημαντικές; Δεν είχαν οικολογική αξία; •Αναρωτιέται κανείς ποιο αναπτυξιακό πρότυπο-σχέδιο προκρίθηκε για την ανασυγκρότηση ολόκληρων περιοχών που έχασαν στις στάχτες των περσινών πυρκαγιών τον ιστό της οικονομικής ζωής τους. Τι συζητήθηκε για την Ηλεία, για παράδειγμα; Θα μπου –μα και έγινε αυτή η ανειπω-

τη καταστροφή– από την αρχή οι βάσεις μιας νέου τύπου αναπτυξιακής διαδικασίας ώστε να αποτελέσει πρότυπο στην κατεύθυνση της αειφορίας; •Τέλος, αναδύεται ένα πολύ σοβαρό ερώτημα, που σχετίζεται με την προετοιμασία της πολιτείας, σε όλα τα επίπεδα, από τη μια μεριά βραχυπρόθεσμα για το φετινό καλοκαίρι και από την άλλη μακροπρόθεσμα. Σε μια εποχή που η συζήτηση για τις κλιματικές αλλαγές όλο και δυναμώνει και ισχυροποιείται από σωρεία επιστημονικών ευρημάτων, που προβλέπουν με ισχυρή ακρίβεια τη συσχέτιση των συνεχώς αυξανόμενων θερμοκρασιών, της παρατεταμένης περιόδου ξηρασίας με τον κίνδυνο εκδήλωσης δασικών πυρκαγιών, που βρίσκονται η δική μας ατομική αλλά και συλλογική ενεργοποίηση και ο προγραμματισμός; Τι θα πει η πολιτεία αν φέτος καεί το Περτούλι ή ο Αίνος; Θα αναζητήσουμε πάλι ασύμμετρες απειλές;»

Ευθύμιος Λέκκας, καθηγητής Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

«Ενα χρόνο πριν από την ίδια εποχή. Κομψασμοί και αλαζονεία! Δηλώσεις θριαμβευτικές, σαν να είμαστε αναμφισβήτητα κυρίαρχοι της φύσης! “Είμαστε έτοιμοι περισσότερο από κάθε φορά να αντιμετωπίσουμε τις φωτιές το καλοκαίρι”. Η επίσημη δήλωση από τα πιο επίσημα χείλη, του κ. πρωθυπουργού. Δίγους μήνες μετά, η πλήρης κατάρρευση του συστήματος διαχείρισης κρίσεων, δηλαδή των υπηρεσιών της Πολιτικής Προστασίας, που αντικατοπτρίζει και την κατάρρευση του κράτους.

Αν ερωτούσε κάποιος, τι έφταξε πιο πολύ στην εμφάνιση και στην επικράτηση του χάους, θα μπορούσα να αναφέρω δύο κύριους παράγοντες: Πρώτον, η απουσία ενός ειδικού διαχειριστή κρίσεων, που να αναλάβει συνολικά την ευθύνη κατά την περίοδο του συνκαταστροφικού σταδίου, με απόλυτη σχεδόν εξουσία, και όχι αγόμενο και φερόμενο από τις “εντολές” τοπικών βουλευτών και λοιπών παραγόντων. Δεύτερον, η ανυπαρξία διασύνδεσης μεταξύ της επιστημονικής πληροφόρησης, του επιχειρησιακού σχεδίου και της επέμβασης στο πεδίο, που οδήγησε στην ολοσχερή κατάρρευση. Ενας υπουργός γραφικός. Ενας γενικός γραμματέας επιστημονικά άσχετος και χιλιάδες πραγματικά ικανοί μαχητές καθοδηγούμενοι από τον στρατηγό άνεμο. Ενα χρόνο μετά... θαρρώ ότι τίποτα δεν άλλαξε στη μέθοδο αντιμετώπισης των πυρκαγιών και γενικότερα της διαχείρισης των κινδύνων, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες της Γενικής

«Τι θα πει η πολιτεία αν φέτος καεί το Περτούλι ή ο Αίνος; Θα αναζητήσουμε πάλι ασύμμετρες απειλές;»

Ελλάδα

Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, που εκδίδει αλεπάλληλα μνημόνια ενεργειών και οδηγίες σύνταξης ειδικών σχεδίων "Ξενοκράτη". Απλώς φέτος δεν υπάρχουν οι κομπασμοί, οι αλαζονικές δηλώσεις και η έπαρση. Και αυτό είναι ίσως το μόνο καλό που υπάρχει σε σχέση με πέρυσι. Και ένα τελευταίο θετικό. Ο κίνδυνος μειώθηκε σημαντικά. Όχι γιατί έχουν ληφθεί κάποια μέτρα περισσότερο από πέρυσι, αλλά γιατί η τρωτότητα του δασικού συστήματος έχει μειωθεί. Πώς εξηγείται αυτό; Απλώς υπάρχουν πολύ λιγότερα δάση για να καούν!

Κώστας Δ. Καλαμποκίδης, αναπληρωτής Καθηγητής Γεωγραφίας Φυσικών Καταστροφών στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

«Το μέλλον είναι εδώ και διαγράφεται τώρα. Οκτώ μήνες μετά τις περσινές πυρκαγιές, που προκάλεσαν ανυπολόγιστες καταστροφικές επιπτώσεις στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της χώρας μας και εν μέσω βιβλικών φυσικών καταστροφών λόγω της κλιματικής αλλαγής και του υπερπληθυσμού στον Πλανήτη, ξαναζούμε στην Ελλάδα "ημέρες του μέλλοντος που έχει περάσει" (παράφραση από μουσικό άλμπουμ του συγκροτήματος των Moody Blues του 1967)... Πιο συγκεκριμένα, για μια ακόμη φορά δεν έχει γίνει ουσιαστικά τίποτα προς την κατεύθυνση της αναγκαίας θεσμικής, οργανωτικής και προληπτικής θωράκισης των δασών μας από τις πυρκαγιές, καθώς και της απαιτούμενης μεταπτυχιακής αποκατάστασης.

Μη συμμόρφωση με το Πρωτόκολλο του Κιότο για περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου και χρήση αναξιόπιστου συστήματος μέτρησης των ρύπων. Συχνότεροι οι καύσωνες (2-5 βαθμούς Κελσίου πάνω από τις κανονικές θερινές θερμοκρασίες) και μακροχρόνια η λειψυδρία (σε μερικές περιοχές, η μείωση των βροχοπτώσεων αγγίζει και το 40%). Πεισματική άρνηση των κυβερνήσεων για θεσμική αυτονομία του υπουργείου Περιβάλλοντος, που θα συμβάλει στην ουσιαστική προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων από τον αφανισμό που προκαλείται από τα δημόσια έργα, τη χωροταξική ανομία, τη "δαοκτόνο" νομοθεσία και τους "εμπρηστές" της φύσης.

Νομαρχίες και Πυροσβεστική Υπηρεσία απευθύνονται τώρα στους δήμους και τη Δασική Υπηρεσία για την προληπτική συντήρηση και διάνοιξη δρόμων και αντιπυρικών ζωνών, που με τη σειρά τους και δικαιολογημένα επικαλούνται ανεπάρκεια οικονομικών πόρων για να συντελέσουν το έργο αυτό, καθώς και την απαιτούμενη διαχείριση των δασών για τη μείωση του κινδύνου. Επανάληψη ανακοινώσεων για ελλείψεις σε πυροσβεστικό προσωπικό (που θα έπρεπε ήδη να υπάρχει αλλά και να είναι εκπαιδευμένο σε εξειδικευμένες επίγειες μεθόδους και τρόπους καταστολής) και ανεπάρκεια εναέριων μέσων δασοπυρόσβεσης (που δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση «πανάκεια»). Για πολλοστή φορά, αστοχία των τεχνικών έργων αντιδιαβρωτικής και αντιπλημμυρικής προστασίας των καμένων εδαφών, ανυπαρξία επιστημονικά σχεδιασμένων αναδασώσεων και καταπατήσεις καμένων εκτάσεων. Απραξία και καθυστερήσεις στην αποκατάσταση των ζημιών στο φυτικό και ζωικό κεφάλαιο των καμένων περιοχών, καθώς και στην ανοικοδόμηση των πυρόπληκτων οικισμών. Μη διασύνδεση των χρηματοδοτούμενων επιστημονικών έργων για την αντιπυρική προστασία και αποκατάσταση των συνεπειών των πυρκαγιών με επιχειρησιακά προγράμματα των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών».

Παύλος Κωνσταντινίδης, ερευνητής στο Ινστιτούτο Δασικών Πυρκαγιών-ΕΘΙΑΓΕ

«Η πρόκληση δασική πυρκαγιά της Σκοπέλου σήμανε συναγερμό τόσο στις υπηρεσίες όσο και στα επιστημονικά κέντρα που παρακολουθούν συστηματικά το φαινόμενο. Το ερώτημα που με αγωνία θέτει η κοινή γνώμη είναι κατά πόσο το περσινό πάθημα έγινε μάθημα. Ας δούμε τι θα συμβεί, λοιπόν, εφέτος και ο καθένας αποφασίζει εάν θα είναι πιο σίγουρος ή πιο ανήσυχος.

Την ευθύνη δασοπυρόσβεσης εξακολουθεί να διατηρεί η Πυροσβεστική Υπηρεσία, η οποία δικαιολογημένα διακατέχεται από το δα-

σοφοβικό σύνδρομο, αφού ο χώρος του δάσους τής είναι ακόμη τελείως άγνωστος.

Για τη φετινή χρονιά αποφασίστηκε η συνδρομή και της Δασικής Υπηρεσίας (ίσως το μόνο θετικό βήμα στο φετινό σχεδιασμό). Εκείνο όμως που δεν γνωρίζουμε είναι ότι η σημερινή Δασική Υπηρεσία είναι μια αποδεδειγμένη, απογοητευμένη και γερασμένη υπηρεσία, αφού τα τελευταία χρόνια απαξιώθηκε, αποδυναμώθηκε και ουσιαστικά βρίσκεται υπό κατάρρευση. Από τη στιγμή που η κοινωνία μας δεν επιτρέπει την αλλαγή του Αρθρου 24 του Συντάγματος, η επιλογή ήταν να μείνουν αψύλακτα τα δάση, διαλύοντας ουσιαστικά την υπηρεσία που τα προστάτευε. Ετσι, χωρίς να το αντιληφθούμε, οι επιπτώσεις στην προστασία των δασών από παράνομες ενέργειες είναι πολύ χειρότερες από τις φωτιές, διότι είναι μη αναστρέψιμες.

Από ό,τι φαίνεται, και αυτή τη χρονιά η αντιμετώπιση της φωτιάς θα γίνει με την ίδια μονολιθική μέθοδο, δηλαδή ή με τη συνδρομή των αεροπλάνων ή με την άμεση μέθοδο (ρίψη νερού στο μέτωπο της φωτιάς). Η κλασική μέθοδος της έμμεσης αντιμετώπισης της φωτιάς (χρήση αντιπυρός) παραμένει όχι απλώς άγνωστη, αλλά και όσοι τη χρησιμοποιήσουν κινδυνεύουν να χαρακτηριστούν εμπρηστές (περίπτωση της ομάδας των Κυπρίων δασολόγων).

Δεν υπάρχει σαφές και κεντρικά οργανωμένο πρόγραμμα πρόληψης των δασικών πυρκαγιών, που να είναι υποχρεωτικό ως προς την εφαρμογή του στην περιφέρεια. Τα όποια μέτρα παίρνονται αποσπασματικά και η απόδοσή τους εξαρτάται από τις γνώσεις, τα μέσα, το προσωπικό και τα χρήματα που διαθέτουν οι περιφερειακοί υπάλληλοι. Παρά τις περσινές διαβεβαιώσεις για ριζικές αλλαγές στην πολιτική για την προστασία των δασών, δεν δημιουργήθηκε το υπουργείο Περιβάλλοντος, που θα αποσπούσε την προστασία των δασών από το ΥΠΕΧΩΔΕ, οι δραστηριότητες του οποίου τις περισσότερες φορές είναι ενάντια στη φύση και στο περιβάλλον. Ο Ενιαίος Φορέας Δασοπυρόσβεσης δεν τέθηκε, έστω και

σε επίπεδο φιλολογικής συζήτησης, παρά το ότι η ίδια η Βουλή στο ομόφωνο ψήφισμά της θεώρησε τη δημιουργία του ως την αποτελεσματικότερη ΛΥΣΗ στο πρόβλημα της προστασίας των δασών. Είμαστε μια πυρόπληκτη χώρα. Όμως το επίπεδο της γνώσης μας για τις δασικές πυρκαγιές βρίσκεται στο χαμηλότερο βαθμό. Οι επιστήμονες για ακόμη μία χρονιά θα περιοριστούμε να μιλάμε μεταξύ μας σε συνέδρια, να αναφερόμαστε σε αυτά που η παγκόσμια έρευνα ανακαλύπτει, χωρίς όμως να έχουμε πρόσβαση να τα μεταφέρουμε προς τις κυβερνητικές και δασοπυροσβεστικές υπηρεσίες».

Βαγγέλης Αποστόλου, πρώην βουλευτής ΣΥΝ

«Η κυβέρνηση δεν εξήγγειλε και βέβαια δεν έκανε καμιά αλλαγή στον τρόπο που θα αντιμετωπίσει και φέτος τις πυρκαγιές, σε επίπεδο υπηρεσιών και οργάνωσης.

Η καταστολή των δασικών πυρκαγιών θα εξακολουθήσει να γίνεται αποκλειστικά από την Πυροσβεστική Υπηρεσία, ενώ η Δασική Υπηρεσία θα ασχολείται μόνο με την πρόληψη. Το μόνο που προστέθηκε είναι η ανάληψη του συντονισμού των μεγάλων πυρκαγιών από το γενικό γραμματέα της Περιφέρειας. Εξακολουθεί δηλαδή να απουσιάζει από την καταστολή ο διαχειριστής του δασικού οικοσυστήματος, ο δασάρχης.

Η Δασική Υπηρεσία οδεύει προς υποβάθμιση και διάλυση. Από τις προβλεπόμενες 5.500 οργανικές θέσεις δασικών υπαλλήλων είναι καλυμμένες λιγότερες από 2.500 με αποτέλεσμα 1.112 Δασοφυλάκια και 286 Δασονομεία να μη λειτουργούν, ενώ 87 Δασαρχεία και 55 Διευθύνσεις Δασών να υπολειτουργούν.

Είναι δυνατόν μ' αυτό το προσωπικό να γίνουν τα απαραίτητα έργα πρόληψης (διαχειριστικές μελέτες, αντιπυρικές ζώνες, καθαρισμοί κ.λπ.) όταν δεν επαρκεί ούτε για τις τρέχουσες, διοικητικού χαρακτήρα, υποθέσεις;

Η κυβέρνηση δεν προχώρησε στην απαραίτητη και έγκαιρη χρηματοδότηση των εργασιών πρόληψης των δασικών πυρκαγιών.

Οι προβλεφθείσες πιστώσεις από τον τακτικό προϋπολογισμό του 2008 για τα δάση ανέρχονται στα 13.000.000 €, όσες διατέθηκαν και το 2007. Αν δε υπολογίσουμε ότι οφείλονται από πέρυσι 9.000.000 € τότε ουσιαστικά μένουν 4.000.000 €.

Από τις Δημόσιες Επενδύσεις προβλέπονται για το 2008 8.000.000 €, από τα οποία θα διατεθούν τα 2.500.000 €, για να καλύψουν περσινές οφειλές και 2.000.000 € για το πρόγραμμα «Θησείας» των περιστασιακών δασών, οπότε μένουν μόνο 3.500.000 €.

Από τον Ειδικό Φορέα Δασών θα διατεθούν, σύμφωνα με τον αρμόδιο υφυπουργό, επιπλέον 8.000.000 €, από τα οποία όμως 2.000.000 € διατέθηκαν ήδη για περσινά έργα, ενώ περί τα 4.500.000 € θα διατεθούν για τους δασικούς χάρτες, και μένουν συνεπώς 1.500.000 €.

Συνολικά, δηλαδή, οι διαθέσιμες πιστώσεις για τη συνολική δασοπονική δραστηριότητα ανέρχονται στα 9.000.000 €, χρήματα που δεν καλύπτουν ούτε τις ανάγκες των ΟΤΑ για την προστασία των περιστασιακών δασών.

Την ίδια βέβαια στιγμή δαπανώνται για την καταστολή περισσότερα από 500.000.000 €.

Η κυβέρνηση δεν έχει ολοκληρώσει ακόμη τις διαδικασίες πρόληψης του απαραίτητου εποχικού πυροσβεστικού προσωπικού».*